

4. Слободянюк П. Я. Українська церква: історія руїни і відродження / Петро Якович Слободянюк. – Хмельницький, 2000. – 266 с.

Аннотація
Р.С.Рымарь

Хоровая деятельность детско-юношеских коллективов Хмельниччины в период независимости Украины

В статье рассматривается деятельность известных детско-юношеских хоровых коллективов Хмельниччины, и впервые определяются их социо-культурные функции в обществе.

Ключевые слова: Хмельниччина, хоровая деятельность, детский хоровой коллектив, репертуар, культурные традиции.

Summary
R.S.Rymar

The choral activity of the children's collectives of Khmel'nyts'kyi region during the period of Ukrainian's independence

The activity of famous children's choral collectives of Khmel'nitsky region is examined and their socio-cultural functions in the society are for the first time determined in the article.

Key words: Khmel'nitskiy region, choral activity, children's choral collective, repertoire, cultural traditions.

Дата надходження статті

„23” жовтня 2008 р.

УДК 378.14

Л.М.РОМАНИШИНА,
доктор педагогічних наук, професор
(м.Хмельницький);
О.Я.КУЧЕРУК,
старший викладач
(м.Хмельницький)

Профільна школа в системі неперервної професійної підготовки фахівців з прикладної математики

У статті розглядаються умови та причини, що спонукають до впровадження профільного навчання, а також проблеми, що виникають під час його впровадження. Зокрема, висвітлюється необхідність профільного навчання як важливого елемента в системі неперервної підготовки фахівців з прикладної математики.

Ключові слова: профіль, профільна школа, профільне навчання.

Постановка проблеми в загальному вигляді... „На початку ХХІ століття у всьому світі найпріоритетнішими стають наука, як сфера, що продукує нові знання, і освіта, як сфера, що олюднює знання, забезпечуючи розвиток людини на різних етапах її життєдіяльності” [5, 6]. Посилення ролі освіти в сучасних змінах у суспільстві привело до витіснення концепції „освіта на все життя” концепцією „освіта впродовж життя”, яка була прийнята світовим співтовариством і стала основою для програми ЮНЕСКО „Освіта для ХХІ століття”. Отже, сучасна система освіти знаходиться в стані реформування. Традиційна освіта, що передбачала одержання загальних та професійних знань в період навчання, змінюється на освіту, що забезпечує набуття знань протягом всього соціально активного життя. В зв'язку з чим важливе значення набуває проблема неперервності освіти, розв'язання якої не можливе без здійснення наступності.

Одним з важливих елементів системи неперервної професійної освіти є старша школа. Розвиток світового освітнього простору вимагає від української школи адекватної реакції на процеси реформування загальної середньої школи, які відбуваються у багатьох країнах світу.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... На думку сучасних українських вчених В.Мадзігона, О.Савченко, В.Синьова, Б.Федоришина та інших, саме основна та старша школа як вагомий складник початкової ланки процесу неперервної професійної освіти потребує першочергових змін. Сучасні тенденції модернізації середньої освіти спрямовані на створення в старшій школі профільних класів. Проблеми профілізації старшої школи розглядають у своїх роботах Н.Бібік, Б.Біляк, О.Дуда, О.Кабардін, В.Кизенко, Е.Кушнеренко, І.Лікарчук, В.Мозговий, О.Овчарук, М.Піщалковська, Т.Ремех, А.Хуторський, В.Ястребова та інші.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті – розкрити необхідність профілізації старшої школи, як важливого елемента системи неперервної професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу... Школа XXI століття – це школа, в якій повинні реалізовуватись нові ідеї щодо організації освіти. Ми згодні з думкою багатьох науковців, дослідників, що у новій школі мають бути створені максимально сприятливі умови для прояву та розвитку здібностей і таланту дитини. На етапі старшої школи відбувається соціальне та громадське самовизначення молоді. Тому зміст освіти в старшій школі повинен бути спрямованим на становлення компетентної особистості, яка здатна до соціальної адаптації в суспільстві, усвідомлює власний потенціал та способи реалізації обраного життєвого шляху [10]. Нова школа має функціонувати як профільна.

У цивілізованому суспільстві загальноприйнятим є те, щоб дитина в 13-14 років вже визначила для себе, якою спеціальністю вона бажає оволодіти і чим буде займатись. Тобто, в багатьох країнах світу вже є достатній досвід профільного навчання в старшій школі [7, 64; 9, 29]. Аналізуючи закордонний досвід [2, 54; 8], можна відзначити деякі загальні риси організації навчання в старшій школі:

- загальна освіта в старшій школі є профільною;
- як правило, профільне навчання охоплює три (іноді два) останніх роки навчання в школі;
- число напрямів профілізації невелике (два або три);
- кількість обов'язкових навчальних дисциплін в порівнянні з основною школою істотно менша, але серед них обов'язково присутні: природничі науки, іноземні мови, математика, рідна мова, фізична культура;
- кількість учнів, що продовжує навчання в профільній школі, зростає і на даний час становить не менше 70%;
- як правило, старша профільна школа виділяється як самостійний освітній заклад.

Актуальність профільного навчання зумовлена потребами сьогодення. Саме профільне навчання сприяє виконанню ключової місії школи, яка визначена Національною доктриною, – створення умов для розвитку особистості та творчої самореалізації кожного громадянина України, виховання покоління людей, здатних ефективно працювати та навчатися протягом життя [6; 9, 28].

Впровадження профільного навчання викликано [11]:

- бажанням суспільства найбільш раціонально використовувати потенціальні можливості кожної людини;
- піклуванням суспільства про всебічний розвиток особистості та максимальне задоволення інтересів особистості;
- потребою суспільного виробництва у підвищенні рівня спеціальної підготовки фахівців;
- необхідністю подальшого вдосконалення середньої загальноосвітньої школи.

Профільне навчання – це засіб диференціації та індивідуалізації навчання, який дозволяє більш повно врахувати інтереси, нахили та здібності учнів, створювати умови для навчання старшокласників з урахуванням їх професійних інтересів та намірів подальшої освіти. Ми вважаємо, що школа, через яку кожна людина проходить в найбільш відповідальний період вікового та особистісного розвитку, є унікальним соціальним інститутом, що повинен розкривати індивідуальність кожного учня. Всі інші (ВНЗ, сім'я, робота) тільки опираються на вже сформовану індивідуальність. Мета школи не формує особистість із наперед заданими властивостями, а допомогти учню пізнати себе, самовизначитись та по можливості самореалізуватись. Крім того, перед школою зберігається завдання підготовки молоді до продовження освіти, зокрема у ВНЗ.

Аналіз сучасної ситуації на рівні середньої освіти говорить про те, що молодь після закінчення школи не здобуває широких можливостей вибору професії, вступу до ВНЗ, відповідно до потреб ринку праці. Якість одержаних знань не завжди відповідає вимогам ВНЗ [7, 60]. Більшість старшокласників вважає, що існуюча нині загальна середня освіта не дає можливостей для успішного навчання у ВНЗ та побудови майбутньої професійної кар'єри.

Спроба здійснення диференціації навчання і профільності в старшій школі, яка передбачає врахування освітніх потреб, нахилів, здібностей та інтересів учнів, здійснювалась і раніше, але системи профільного навчання не було. На початку 90-х років XX століття багато шкіл стали організовувати класи з поглибленим вивченням предметів, тим самим розпочавши, по суті профілізацію школи. Деякі спецшколи були створені та функціонували за участю ВНЗ. Сьогодні в Україні існує розгалужена мережа різних типів навчальних закладів: ліцеї, гімназії, колеґіуми. Ці навчальні заклади надають можливість здобуття поглиблених знань з певних напрямів. Популярність навчання в ліцеях та гімназіях доводить, що попит на профільне навчання в старшій школі є [7, 61]. Проте профільне навчання не обмежується тільки цими закладами, воно стосується і старшої школи загалом. Необхідно, щоб кожна школа сьогодні обирала свій шлях до профілізації. Оскільки лише профільна школа створює сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, інтересів, нахилів учнів, на що наголошують протягом останніх десятиліть педагоги та психологи. Лише профільна школа сприяє створенню власної освітньої траєкторії учнів [10, 12].

Таким чином, немає сумнівів у необхідності впровадження профільного навчання, але розвиток профільного навчання зіткнувся з низкою проблем, серед яких ми хотіли б, враховуючи наші дослідження, відзначити, зокрема, такі:

- не достатня кількість кваліфікованих кадрів в школі, які можуть реалізовувати програми профільного навчання;
- складність в організації та розробці профільних курсів, відповідних програм, підручників, методик;
- відсутність можливості поділу класів на необхідну кількість профільних груп; особливо гостро це питання постає в сільських школах, де чисельність учнів дуже мала, а інтереси та нахили цих учнів дуже різноманітні;
- забезпечення умов для свідомого самовизначення учня щодо вибору профілю;
- відсутність відпрацьованої системи підготовки та підвищення кваліфікації вчителів, що працюють в умовах профільної школи;
- відсутність допрофільної підготовки учнів основної школи;
- відсутність критеріїв та показників для прийому учнів в профільні класи та школи.

Ці проблеми впливають і на математичну підготовку учнів старшої школи. Сьогодні увага до шкільної математичної освіти посилюється в багатьох країнах світу. Загальновизнаною є роль шкільної математичної освіти у системі загальної освіти, її значення для розвитку й виховання молоді, для формування інтелектуального потенціалу суспільства [1, 30]. У багатьох країнах проводиться робота з формування такого рівня математичної підготовки, який би задовольнив потреби кожної особистості і потреби суспільства [3, 33]. Аналіз світового досвіду дозволяє виділити три важливі тенденції:

- розуміння необхідності математичної освіти для всіх школярів;
- прагнення до включення загальноосвітніх курсів математики в навчальні плани на всіх ступенях освіти;
- глибока диференціація математичної підготовки на старших ступенях школи [4, 1].

Як покаже наш досвід, теперішній шкільний курс математики не забезпечує надійного та свідомого засвоєння учнями основ математичних знань, необхідних в майбутній практиці та навчальній діяльності. А занадто великий обсяг та невиправдана складність викладання програмного матеріалу розвивають у багатьох учнів зневіру у своїх здібностях, відчуття неповноцінності по відношенню до математики. Цим пояснюється зниження інтересу до природничих та технічних дисциплін. До недоліків математичної підготовки в школі, як показали наші дослідження, також можна віднести:

- невміння учнями застосовувати одержані знання та вміння до реальних ситуацій, характерних для повсякденного життя;
- недостатній розвиток просторових геометричних уявлень;
- недостатній розвиток абстрактного логічного мислення.

Ми вважаємо, що профільна диференціація навчання математики повинна:

- забезпечити необхідний загальнокультурний рівень математичної підготовки молоді;
- задовольнити потреби профільної підготовки в розвитку пізнавальних і математичних видів діяльності учнів, що характерні для даного профілю;
- формувати засобами математики професійні нахили учнів.

Математична підготовка учнів має орієнтуватись на розкриття зв'язків математики з оточуючим світом, а математичні вміння та навички мають знаходити безпосереднє застосування в практичній та науковій діяльності.

В місті Хмельницькому нами було проведено опитування старшокласників різних шкіл та профільних класів різного напрямку. Так серед 2008 опитаних 456 учнів (22,71%) виявили зацікавленість напрямом „прикладна математика”. Серед них лише 132 учня навчаються в класах математичного профілю. Одною з причин можливо є неусвідомлений в свій час вибір профілю. Більшість підлітків не має достатніх знань в психології особистості. Їм важко розібратися в своїх інтересах, здібностях, якостях та рисах характеру. На адекватну самооцінку здатна лише незначна кількість учнів. Загалом вони схильні або переоцінювати себе, або недооцінювати, крім того, інтереси школярів дуже різноманітні. В такій ситуації вибір роблять батьки. І не завжди вибір батьків відповідає реальним можливостям та інтересам дитини. Також достатньо суттєвою причиною, на нашу думку, є проблема доступності навчання в математичних класах. Так в місті Хмельницькому серед 126 профільних класів лише 9 класів фізико-математичного профілю, що складає 7,1%. В той же час класів економічного профілю – 25,4%, філологічного – 23,8%.

Варто звернути увагу, на нашу думку, і на математичну підготовку школярів. За результатами нашого опитування 64,1% старшокласників відмітили необхідність додаткових занять з математики. А на питання: „чи готові Ви до незалежного тестування з математики?”, 80,88% учнів відповіли „ні”.

Одержані результати підтверджують необхідність та актуальність питання запровадження профільного навчання. Якісна профільна підготовка зокрема робить учнів конкурентноспроможними на вступних іспитах у ВНЗ, підготовленими до вузівської програми та системи навчання. Це підтверджують

наші дослідження, що проводились у Хмельницькому національному університеті. За результатами вхідного контролю рівня знань з математики та інформатики, що проводиться щорічно на першому курсі у студентів спеціальностей напряму „прикладна математика”, 37,5% першокурсників не змогли дати відповіді на елементарні питання з основ інформатики, 63,6% студентів, що закінчили загальноосвітні школи, показали низький рівень знань з математики, в той же час серед випускників закладів профільної освіти (математичного профілю) цей показник становить 0%. Серед студентів, що навчаються сьогодні на спеціальностях напряму „прикладна математика” лише 31,25% – випускники ліцеїв, математичних класів тощо. Тобто, значна кількість студентів – це випускники загальноосвітніх шкіл, у яких у стінах університету виникає низка проблем, пов’язаних з недостатнім рівнем знань, одержаних ними в школі.

За результатами опитування студентів I курсу, що навчаються за напрямом „прикладна математика”: 53,13% опитаних визнають рівень своїх знань з математики за шкільний курс *недостатнім*. Саме недостатні знання математики та інформатики зі школи є однією з причин, що викликають найбільше проблем при навчанні на першому курсі. Крім того, 25% першокурсників визнають, що не вміють самостійно опрацювати матеріал.

Таким чином, чітко відслідковуються проблеми, що існують на даний час, зокрема розрив між школою та ВНЗ. Вирішити ці проблеми може профілізація старшої школи та якісна профільна підготовка. Профільна школа є одним з важливих елементів у системі неперервної професійної підготовки, зокрема фахівців з прикладної математики. Щоб покращити роботу в цьому напрямку, на нашу думку, варто залучати ВНЗ. Тому вищі навчальні заклади повинні підтримувати профілізацію середньої освіти, допомагати у створенні та розвитку профільних класів та закладів нового типу (ліцеї, гімназії, колегіуми). Зокрема науковці та педагоги вищої школи можуть надати допомогу в розробці та оновленні програм для профільних класів, проведенні факультативних занять та спецкурсів.

Необхідно також звернути увагу на підготовку та підвищення фахової кваліфікації вчителів, зокрема вчителів математики, що задовольнятимуть потреби профільної старшої школи. У подальших наших планах є створення на базі факультету прикладної математики та комп’ютерних технологій Хмельницького національного університету центру неперервного підвищення фахової кваліфікації вчителів математики та інформатики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бродський Я. Про міжнародний досвід моніторингу математичної підготовки учнів середніх навчальних закладів / Бродський Я., Павлов О. // Математика в школі. – 2001. – №3. – С.30-36.
2. Василюк А. Основна школа в системі європейської середньої освіти / Василюк А., Жук О. // Директор школи. Україна. – 2002. – №1. – С.50-58.
3. Глюза О. Психолого-дидактичні засади коригування базової математичної підготовки учнів / О. Глюза // Математика в школі. – 2005. – №9. – С.33-36.
4. Дорофеев Г. В. Профилированная школа в концепции школьного математического образования / Дорофеев Г. В., Кузнецова Л. В., Седова Е. А. // Интернет-журнал „Эйдос”. – 2003. – 15 апреля [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2003/0415-02/htm>
5. Кремень В. Стан і перспективи розвитку професійно-технічної освіти в Україні (Виступ у Верховній Раді України на Дні уряду) / Василь Кремень // Професійно-технічна освіта. – 2003. – №2. – С.6-9.
6. Національна доктрина розвитку освіти // Професійно-технічна освіта. – 2002. – №3. – С.2-8.
7. Овчарук О. Профільне навчання в старшій школі / О. Овчарук // Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К. : К.І.С., 2003. – С.57-81.
8. Сафиулина Ф. Ф. Переход к профильному образованию – одно из условий повышения качества образования Ф. Ф. Сафиулина [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://tisbi.ru/science/vestnic/2006/issue2/Edu1.html>
9. Смирнова М. Є. Профілізація старшої школи – напрямок модернізації сучасної освіти / Смирнова М. Є. // Управління освітою. – 2004. – № 10 (58). – С.28-31.
10. Ястребова В. Дидактичне обґрунтування змісту профільної освіти В. Ястребова // Управління школою. – 2004. – № 6 (54). – С.10-13.
11. <http://tochnie.uchilka.ru/view/15465-0.htm>

Аннотация

Л.М.Романишина, О.Я.Кучерук

Профильная школа в системе непрерывной профессиональной подготовки специалистов по прикладной математике

Одним из важных элементов системы непрерывного профессионального образования есть старшая школа. Современная школа должна функционировать как профильная. Профильная подготовка учащихся старшей школы создает условия для учета индивидуальных особенностей и интересов учащихся, для обучения старшеклассников с учетом их профессиональных интересов и планов на продолжение образования.

Ключевые слова: *профиль, профильная школа, профильная подготовка.*

Summary

L.M.Romanyshyna, O.Ya.Kucheruk

Profile school in the system of continuous vocational training of the specialists in applied mathematics

One of the important elements of the system of continuous vocational education is high school. The modern school should function as a profile one. Profile training of high school students makes it possible to consider their individual peculiarities, interests, abilities and talents, create conditions for studies, taking into account students' vocational interests and future educational goals.

Key words: profile, profile school, profile training.

Дата надходження статті

„21” жовтня 2008 р.

УДК 001.895:371.134+376

Г.І.САВИЦЬКА,
кандидат педагогічних наук
(м.Хмельницький)

Інноваційна педагогічна діяльність у процесі професійної підготовки студентів (на прикладі курсу „Основи корекційної педагогіки”)

У даній статті розкрито суть інноваційної педагогічної діяльності в процесі професійної підготовки студентів на прикладі курсу „Основи корекційної педагогіки”. Визначено напрями впровадження нових інформаційних технологій у традиційну систему навчального процесу.

Ключові слова: інноваційна педагогічна діяльність, корекційна педагогіка, діти з особливими потребами, спеціальна освіта, корекційно-виховна робота.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Становлення ринкових відносин в економіці, утвердження демократичних засад, стимулювання розвитку громадянського суспільства, укорінення основ правової держави – головні ознаки епохальних змін нашої держави. Реформування освітянської галузі, приведення її у відповідність до потреб і вимог суспільства, до освіти і освіченості нації – вимога нашого часу. Характерною особливістю сьогодення є реконструювання системи освіти на демократичних, гуманістичних засадах, створення в країні альтернативних моделей психолого-педагогічної підтримки, механізмів для вільного вибору форм навчання дітей, рівня та діапазону освітніх потреб. З метою реалізації основних положень Конвенції ООН про права дитини, Всесвітньої декларації про збереження виживання, захист і розвиток дітей та Національних програм щодо соціально-педагогічної підтримки дітей з особливостями психофізичного розвитку та їхніх батьків, в Україні розпочато державний експеримент з навчання цих дітей в загальноосвітньому просторі. У зв'язку з цим зростає роль професійної підготовки студентів, які в недалекому майбутньому будуть працювати в загальноосвітніх (дошкільних та шкільних) навчальних закладах в умовах інтегрованого навчання і вирішуватимуть проблеми особливих категорій населення – дітей з вадами психофізичного розвитку.

Стала очевидною нагальна потреба в перегляді існуючих парадигм педагогічної теорії й практики педагогіки та створення на їх основі нової, високоефективної, яка, будучи найбільш адаптованою до функціонування в суспільній системі, враховувала б головні інтереси соціального розвитку, системи освіти. У зв'язку з цим, реформування системи освіти розглядається на державному рівні. Провідним завданням є модернізація освітнього процесу на ґрунті культурної спадщини і позитивного педагогічного досвіду попередніх поколінь. Модернізація освіти – це тривалий процес, пов'язаний зі зміною свідомості людей. Центральним фактором, що визначає рівень підготовки майбутніх педагогів, є якість навчального процесу. Ця місія у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації покладена на викладачів.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Проблема інноватизації розглядається в багатьох наукових працях сучасних дослідників. Велика увага приділяється питанням інноваційної діяльності педагогів (І.Богданова, О.Іонова, О.Козлова та ін.); кардинальним змінам у підготовці фахівців, формуванню їх компетентності в зв'язку з інтелектуалізацією виробництва (Л.Артемова, В.Бондар, І.Зязюн, Н.Ничкало, І.Підласий та ін.); створенню інноваційних моделей освітнього простору (М.Кларін, О.Мороз, В.Сластьонін та ін.); підготовці вчителя до використання інформаційних технологій в навчально-виховному процесі (М.Жалдак, Л.Машкіна та ін.).

Формулювання цілей статті... Метою даної статті є розгляд проблеми впровадження в навчально-виховний процес інноваційної педагогічної діяльності в підготовці майбутніх педагогів (дошкільної та